

HOE GEZOND IS HET OM TE VERBLIJVEN OP FORT ORANJE

Een beschrijvende foto van de bewoners en hun directe leefomgeving

Samenvatting

In 2014 inspecteert de GGD West-Brabant op verzoek van de gemeente Zundert 28 caravans en de bijbehorende leefomgeving op camping Fort Oranje, zo'n 10% van het totale aantal caravans. 58 volwassenen en 44 kinderen werden destijds geteld. Dit was het moment waarop bewustwording ontstond over de ernst en de omvang van de leef- en gezondheidssituatie van de bewoners. De erbarmelijke leefomstandigheden van de bewoners van Fort Oranje gaan ons sindsdien aan het hart. In de periode tussen 2014 en 2017 is vanuit het perspectief van preventie en zorg voor de bewoners inzet gepleegd op bestuurlijk en uitvoerend niveau.

Eind 2016 krijgt de GGD West-Brabant het verzoek van de gemeente Zundert om een beschrijvende foto te maken van de bewoners van camping Fort Oranje en hun directe leefomgeving. En om een antwoord te geven op de vraag: *hoe gezond is het om te verblijven op Fort Oranje?*

Om een beeld te krijgen van de situatie is er in januari tot maart 2017 onderzoek gedaan. Per caravan is ingezoomd op de volgende leefgebieden en leefomgeving van de bewoners: gezondheid, huisvesting, inkomen en mate van eigen regie. Dit heeft geleid tot een collectief beeld van de bewoners op de camping en is verslag uitgebracht in de vorm van een 'beschrijvende foto'. Het rapport biedt een blik op de wereld achter de slagboom van camping Fort Oranje in Rijsbergen, gezien door de ogen van GGD-medewerkers en professionals van partnerorganisaties.

GGD West-Brabant heeft voor een beantwoording van de vraag samengewerkt met verschillende ketenpartners. Professionals vanuit GGZ Breburg, Surplus Welzijn, MEE West-Brabant, Novadic-Kentron, Jeugdbescherming Brabant, Veilig Thuis, Centrum Jeugd & Gezin Etten-Leur en Zundert, Stichting Barka en Politie Zeeland West-Brabant zetten zich in. Zij hebben allen vanuit eigen expertise een bijdrage geleverd aan het in beeld brengen van de bewoners in hun leefomgeving en het toeleiden van bewoners naar ondersteuning.

Opdracht

De GGD heeft de vraag van de gemeente Zundert concreet vertaald in de volgende activiteiten:

1) *Bewoners en leefbaarheid van de caravans in beeld brengen*

Na toestemming van de bewoners is in hun caravan onderzoek gedaan naar:

- a. problemen in de persoonlijke leefsituatie op de leefgebieden gezondheid, inkomen, huisvesting en mate van eigen regie van bewoners.
- b. Onderzoek naar de leefbaarheid en het binnenmilieu van de caravan. Daarbij keken we naar:
 - Hoe gezond is het om hier te verblijven?
 - Waar zitten de risico's?

2) *Onderzoek leefomgeving (openbare ruimtes) & Inspectie Technische Hygiënezorg*

Door het team Gezondheid, Milieu en Veiligheid van de GGD West-Brabant is het hele buitenterrein van de camping geïnspecteerd. Dat wil zeggen het gehele campingterrein is systematisch onderzocht op zwerfafval (luiers, blikjes bier, vuilniszakken, enz.), overstroomd riool / uitwerpselen in sloot, afgebrande caravans waar kinderen op/in zouden kunnen spelen omdat ze niet worden opgeruimd, gestort afval in bodem (onder andere accu's, jerrycans, asbest).

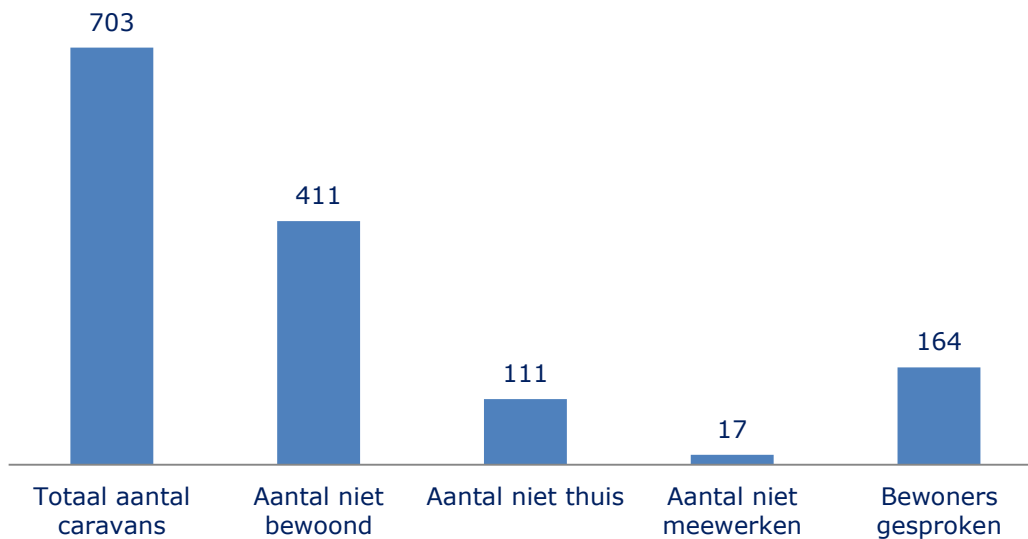
Aan de GGD-medewerkers is gevraagd om de verpaupering/vervuiling en mogelijke gezondheidsrisico's die daarmee gepaard gaan in beeld te brengen. De volgende vragen zijn aan de hand van de inspectie beantwoord.

- Hoe gezond is het om hier te verblijven of te recreëren?
- Waar zitten de risico's?
- Is de situatie ten opzichte van de inspectie in 2014 veranderd?
- Daarnaast heeft GGD West-Brabant een inspectie technische hygiënezorg uitgevoerd aan de hand van de hygiënerichtlijn voor kampeergelegenheden, jachthavens en groepsaccommodaties.

3) *Bewoners (indien nodig) toeleiden naar zorg*

Op basis van een classificatie werd duidelijk welke bewoners direct zorg nodig hebben. De bewoners in de caravans met een hoge classificatie kregen de hoogste prioriteit.

Bewoners in beeld

In de 164 onderzochte caravans verblijven in totaal 430 bewoners: 346 volwassenen en 84 kinderen. Het aantal bewoners per caravan varieert van 1 tot 9 voor volwassenen en het aantal kinderen van 0 tot 4. In de caravan met de meeste bewoners bevonden zich 9 volwassenen en 3 kinderen. Er verblijven gemiddeld 2,6 bewoners per caravan.

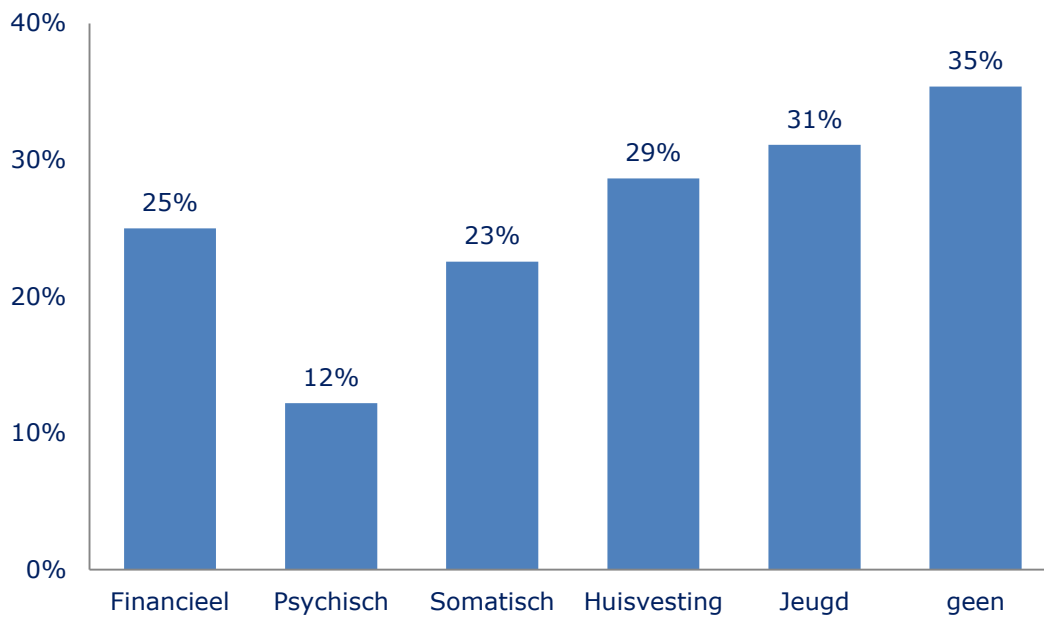
De bewoners hebben voornamelijk de Nederlandse, Roemeense of Poolse nationaliteit. Hiernaast verblijven er momenteel Belgen, Bulgaren, Hongaren, Serviërs, Slowaken en Turken op de camping.

Gezondheids- en sociaal-maatschappelijke situatie

In het rapport beschrijven we de situaties per caravan, en niet de individuele situaties van de verschillende bewoners. We hebben ervoor gekozen de leefsituatie in beeld te brengen per gezin of groep samenlevende bewoners van een caravan omdat zij met elkaar een systeem vormen. De verschillende zorgvragen van bewoners van caravans moeten in relatie tot elkaar gezien worden. Bijvoorbeeld een ouder met een alcoholprobleem, een verleden van huiselijk geweld binnen het gezin gecombineerd met de zorgen van de ouders over het gedrag een van hun kinderen met een verstandelijke beperking.

Van de totale groep bewoners hebben de bewoners van 58 caravans (35%) geen problemen geuit in het eerste gesprek, de bewoners van 47 caravans (29%) één probleem, en de bewoners van 59 caravans (36%) meerdere problemen. Vooral de Roemenen en de Nederlanders ervaren meerdere problemen.

Figuur: overzicht probleemgebieden

Gezondheid en welzijn

Gezondheidssituaties van bewoners die tijdens de twee integrale controles zijn gezien:

- Licht verstandelijke beperking;
- Lichamelijke problemen; darminfectie (durft water van camping niet meer te drinken), luchtwegproblemen/COPD, hartklachten, maagklachten;
- Depressie, schizofrenie, ADD, Autisme;
- Verslaving;
- Schoolverzuim; niet naar school gaan maar wel leerplichtig zijn;
- Opvoedproblemen;
- Geen zorgverzekering;
- Zorgsignalen, de bewoners vragen of accepteren nadrukkelijk geen hulp.

Bij de bewoners van 50 caravans (30%) zijn gezondheidsproblemen (lichamelijk, psychisch, of een combinatie) geconstateerd.

Conclusies

We concluderen dat de gezondheids- en sociaal maatschappelijke situatie in 2017 zeker niet verbeterd is ten opzichte van 2014. Er zijn individuele bewoners geholpen maar de gezondheids- en maatschappelijke situatie voor de brede groep bewoners is niet veranderd:

- In 97 situaties (59%) vragen bewoners om hulp in het eerste gesprek;
- De bewoners van 106 caravans (65%) hebben problemen benoemd in het eerste gesprek;
- De Roemeense bewoners van 17 caravans (27%) hebben op korte termijn hulp nodig, voor de Nederlandse bewoners geldt dat in 11 situaties (21%) op korte termijn hulp nodig is;
- De bewoners van ten minste 41 caravans (25%) ervaren financiële problemen;
- De bewoners van 47 caravans (29%) uiten in het eerste contact problemen op huisvesting.

We concluderen dat de werkelijke problematiek van de bewoners mogelijk complexer en/of ernstiger is dan uit de 'beschrijvende foto' is te herleiden.

Op camping Fort Oranje verblijft een substantieel aantal kwetsbare bewoners met een laag vermogen om eigen regie te voeren. De slechte staat van de leefomgeving, het gebrek aan een sociaal netwerk waar men zich aan kan 'optrekken' en de invloed van bepaalde bewoners die bewust niet in beeld willen komen, versterken de kwetsbaarheid. Dit geldt zeker ook voor de kinderen. Ze worden in de vormende levensfase aan veel risico's blootgesteld.

Ervaringen in toeleiding naar zorg

Tijdens de integrale controles van januari en februari 2017 zijn situaties aangetroffen die zijn geclassificeerd als urgent.

- In 7 situaties Jeugdbescherming. Bijvoorbeeld bij uithuisplaatsing in verband met zorgen over de veiligheid.
- In 2 situaties Veilig Thuis omdat er een verleden is van huiselijk geweld en signalen van geweld de hulpverlening bereiken.
- In 3 situaties Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Bijvoorbeeld omdat het CJG vanuit het verleden uitgebreid bekend is met het gezin.
- In 8 situaties Jeugdgezondheidszorg (JGZ). Bijvoorbeeld wanneer een kind wordt 'gevonden' dat nog niet in beeld is of in een situatie waarin nader onderzoek nodig is over de kinderopvang van een kind tijdens de werktijden van de ouder.
- In 6 situaties bemoeizorg. Inzet is toegang te krijgen tot het gezin met kinderen en meerdere problemen dat hulp niet accepteert of bijvoorbeeld het monitoren van mogelijk huiselijk geweld in relatie tot alcohol- en drugsmisbruik.
- In 24 situaties maatschappelijk werk bij situaties met vragen over bijvoorbeeld huisvesting, betalingsachterstanden, arbeidscontracten, vervoer, DigiD, familierelaties en motiveren tot acceptatie van hulp.
- In 30 situaties sociaal verpleegkundige OGGZ bij situaties waar nader onderzoek nodig is, al dan niet in samenwerking met Stichting Barka, het verkennen van mogelijkheden van het sociaal netwerk, afstemming met JGZ en school (ondersteunen bij het inschrijven van kinderen), het toeleiden naar specialistische zorg, regelen van zorgverzekering, begeleiding bij zoeken naar huisvesting.

Huisvesting/binnenmilieu

Net als in 2014 is door de loopteams tijdens de integrale controles een indruk verkregen van het binnenmilieu van de caravans. Een klein deel van de caravans is van goede kwaliteit, zij hebben een goed binnenmilieu. Voor het overgrote deel van de caravans geldt dat zij in meer of mindere mate in slechte staat zijn en binnenmilieuproblemen hebben. Een vergelijking met 2014 is lastig te maken omdat toen slechts 28 caravans zijn bezocht.

Hoe gezond is het om te verblijven in de caravans op camping Fort Oranje?

Het is ongezond om langdurig te verblijven in deze caravans in verband met de slechte binnenmilieu-kwaliteit. Belangrijke aspecten zijn hierbij de gebrekkige ventilatiemogelijkheden en ventilatiegedrag, mogelijk ondeugdelijke verbrandingstoestellen, aanwezigheid van vocht en schimmels, en de bezettingsgraad van de caravans. Permanente bewoning is volgens de gemeente op basis van het bestemmingsplan niet toegestaan. GGD West-Brabant vindt de betreffende caravans niet geschikt voor permanent verblijf.

Waar zitten de risico's?

De GGD maakt zich zorgen over de risico's op brandveiligheid en koolmonoxide voor de bewoners, met name voor de caravans met onvoldoende ventilatie en afvoer loze geisers of overige mogelijk ondeugdelijke verbrandingstoestellen. Onbekend is of er onderhoud op wordt uitgevoerd. De brandweer is bevoegd uitspraken te doen over de brandveiligheid.

- Er zijn (open) verbrandingstoestellen in kleine ruimtes aangetroffen. Daarbij zijn er brandgevaarlijke materialen aanwezig zoals: jerrycans petroleum, gasflessen, isolatiemateriaal bestaande uit (stro), hout, piepschuim, veel rommel en troep in de caravan, stapeling van houtafval buiten tegen de caravans aan.
- In sommige caravans verblijven tot 9 mensen, vermoedelijk langdurig. Door de in bepaalde caravans in gebruik zijnde verwarmingstoestellen, het aantal mensen in combinatie met rondspelende kinderen/huisdieren kunnen er brandgevaarlijke situaties ontstaan (omstoten of tegenaan lopen).
- Mogelijk gevaar op kortsluiting.
- Een toename van gezondheidsklachten aan luchtwegen door vocht- en schimmelvorming als gevolg van slechte isolatie en beperkte ventilatiemogelijkheden van de caravans.
- Slechte binnenmilieu-omstandigheden in combinatie met het rookgedrag van veel inwoners zelf, leidt tot een verhoogd risico op luchtwegklachten.

Leefomgeving

De onderzoeken van de leefomgeving zijn zowel in 2014, in 2015 als in 2017 camping breed uitgevoerd. De algemene indruk van het terrein met de caravans is dat sommige lanen van de camping een iets meer opgeruimde indruk geven dan in 2014. Algemene indruk blijft dat met name rondom de (bewoonde) caravans en in de bosjes veel afval (lege flessen, blik, lege verpakkingen) ligt, er staan veel volle vuilniszakken en overal ligt veel grof puin. Net als in 2014 scharrelen er kippen tussen het afval die de vuilniszakken open pikken waardoor afval zich verspreidt.

De milieustraat op de camping ziet er meer geordend uit ten opzichte van de inspectie in 2014. Er vindt een afvalscheiding plaats. In 2014 bevonden zich er her en der opgestapelde vuilniszakken, waarvan in 2017 geen sprake meer was. Echter naast de milieustraat richting sectie F ligt veel puin en diverse bulten grond bestaande uit zichtbaar puin en afvalresten.

Een groot deel van de caravans is evenals in 2014, in erbarmelijke staat. Dit blijkt uit provisorisch gerepareerde daken, gaten in muren, verrotte planken, kapotte ramen die dicht zijn getimmerd met hardboard en scheefgezakte caravans.

In de directie omgeving van de caravans staan net als in 2014 kinderspeelgoed en kinderfietsjes te midden van vuilniszakken, afvalmateriaal zoals hout, plastic en afval. Verder ligt op sommige plaatsen hondenpoep in de tuinen zelf van de caravans en op veldjes in de directe omgeving.

Hoe gezond is het om hier te wonen?

Evenals in 2014 is de conclusie nog steeds dat het niet gezond is om hier permanent te wonen in verband met de slechte veiligheid in de directe leefomgeving en de slechte hygiënische situatie. Er ligt erg veel puin, vuilniszakken en los afval wat kan leiden tot risicovolle situaties voor kinderen die spelen. Ook zijn onveilige/rotte onbewoonde caravans zijn mogelijk toegankelijk voor spelende kinderen. Daarnaast kan het afval ongedierte aantrekken wat leidt tot hygiënische/infectieziekten risico's. Verder is de staat van onderhoud van de caravans een zorg. De indruk is dat het slechte onderhoud leidt tot slechte woonomstandigheden, slechte luchtkwaliteit en brandveiligheidsrisico.

Waar zitten de risico's?

- Aan de leefomgeving zijn risico's op ongelukken verbonden en gezondheidsrisico's voor spelende kinderen, zowel fysiek, chemisch als biologisch en hygiënisch.
- Lekkages van milieuverontreinigende stoffen uit bijvoorbeeld het witgoed en auto's met lekkende olie zijn een risico op verontreiniging milieu en vormen mogelijk een risico bij directe en indirecte blootstelling aan personen.
- Blootstelling aan asbest is ongewenst. In 2014 heeft GGD West-Brabant geadviseerd over bodemverontreiniging met asbest. Het is onbekend of dit advies is opgevolgd. Daarnaast zijn op diverse locaties op het terrein situaties zichtbaar met puin en plaatmateriaal waarbij mogelijk asbest in het spel is.
- Er is veel huisvuil en vuilniszakken met resten etenswaren aanwezig. Deze kunnen ongedierte aantrekken met het bijbehorende risico op infectieziekten.

Algemene conclusie

Ook in 2017 blijft de conclusie dat op basis van onderzoeken die de GGD West-Brabant met partners heeft uitgevoerd dat het ongezond is om op camping Fort Oranje te wonen. Het is ongezond vanwege de vaak slechte gezondheids- en sociaal maatschappelijke situatie van bewoners, de veiligheidsrisico's van de leefomgeving, in het bijzonder voor kinderen. Dit wordt versterkt doordat professionals zien dat bewoners vastlopen in het zoeken van oplossingen voor vaak complexe problematiek. Het ontbreekt hen aan perspectief.

GGD West-Brabant vindt het schokkend en onaanvaardbaar dat mensen in Nederland in deze erbarmelijke omstandigheden leven.

Wat is in onze ogen nodig?

GGD West-Brabant wil een gezonde en veilige leefsituatie voor de bewoners op Fort Oranje. We nemen de verantwoordelijkheid en zetten ons samen met de bewoners en ketenpartners in voor een humaan perspectief, met name voor de kinderen. We doen wat binnen de mogelijkheden van een publieke gezondheidsdienst ligt om de leefomstandigheden van de bewoners te verbeteren. We streven naar een duurzame oplossing voor iedereen die er woont.